

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa W.P.
przeciwko T. [...] S.A. w W., A.T. i M.O.
o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 10 lipca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 3 kwietnia 2019 r., sygn. akt I ACa 1297/17,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2. zasądza od W.P. na rzecz T.P. S.A. w W. kwotę 3060 (trzy tysiące sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka W.P. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, w którym oddalono apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego oddalającego jej powództwo o ochronę dóbr osobistych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości

orzecnictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. instytucja przysądu. Stosownie do ww. przepisów Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o czym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), dotyczącego relacji między formą wypowiedzi (publikacji) a zakresem odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych. Przywołanie takiej przyczyny przyjęcia skargi wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu jurydycznego, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów prawa. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością, gdyż zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 marca 2012 r., II PK 294/11).

Sformułowane przez skarżącą zagadnienie prawne nie spełnia wymagań stawianych tej przyczynie przyjęcia skargi do rozpoznania. Nie został poprawnie sformułowany sam problem jurydyczny ujęty w pytaniu o to, czy „forma publikacji wpływa na zwiększenie bądź zmniejszenie odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych, czyli zastosowanie odpowiedniej formy może być traktowane jako okoliczność egzoneryacyjna bądź nie”. Jest oczywiste, że „zastosowanie odpowiedniej formy” publikacji nie stanowi żadnej z czterech, limitowanych w prawie polskim okoliczności wyłączających bezprawność działania naruszającego dobra osobiste. Do tezy o wystąpieniu takiej okoliczności, jako prowadzącej do

wyłączenia odpowiedzialności z tytułu naruszenia dobra osobistego, nie przystaje również pojęcie „zwiększenia bądź zmniejszenia odpowiedzialności”, jak nieściśle określiła to skarżąca. Z motywów wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika ponadto, że skarżąca używa pojęcia „forma wypowiedzi” bez niezbędnej dyscypliny terminologicznej, utożsamiając z tym pojęciem zarówno gatunki wypowiedzi dziennikarskiej, jak i konkretne określenia użyte w reportażu w celu scharakteryzowania działań powódki (s. 10 skargi kasacyjnej).

Wskazany ostatnio sposób rozumienia terminu „forma wypowiedzi” pozostaje poza istotą zagadnienia prawnego, wynikającą ogólnie z uzasadnienia wniosku; wypada jednak wskazać, że Sąd Apelacyjny w motywach zaskarżonego orzeczenia ocenił zastosowanie wobec powódki obraźliwych zwrotów i na tej podstawie uznał, że doszło do naruszenia dóbr osobistych skarżącej. W związku z taką kwalifikacją prawną zbadał natomiast, czy, mimo zaistniałego naruszenia, zachodziły podstawy do uchylenia bezprawności działania powodującego ingerencję w sferę dóbr osobistych powódki. Na tym etapie analizy prawnej w sposób pogłębiony została rozważona kwestia podstawowa dla rozstrzygnięcia o zasadności powództwa, czyli uwarunkowań ochrony dóbr osobistych w sytuacji zastosowania określonej formy wypowiedzi dziennikarskiej w postaci telewizyjnego reportażu interwencyjnego lub śledczego.

Skarżąca w zagadnieniu prawnym nie poruszyła konkretnie problemu zastosowania tej formy wypowiedzi, a poprzestała jedynie na ogólnie postawionym pytaniu o relację między „formą publikacji a odpowiedzialnością za naruszenie dóbr osobistych”. Tak ujęty problem jurydyczny nie wymagał jednak rozstrzygnięcia, ponieważ był już niejednokrotnie podejmowany w judykaturze, co znalazło również potwierdzenie w argumentacji zawartej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W orzecznictwie (wyrok Sądu Najwyższego z 10 lutego 2016 r., I CSK 231/15) wskazano w szczególności, że sama literacka forma utworu nie stanowi wystarczającej podstawy do wyłączenia bezprawności naruszenia dobra osobistego, ma ona jednak istotne znaczenie dla oceny granic tego, co uznaje się za dozwolone, dopuszczalne, mieszczące się ramach wyznaczanych przez prawa danego gatunku

(por. przywołany przez skarżącą wyrok Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2001 r., I CKN 1135/98, a ponadto wyroki Sądu Najwyższego z 27 września 2005 r., I CK 256/05 i z 27 stycznia 2006 r., III CSK 89/05). W przytoczonym wyżej wyroku Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2001 r., I CKN 1135/98, podkreślono również, że zróżnicowane powinny być kryteria ocen poszczególnych form wypowiedzi, co jest związane między innymi z tym, iż tylko informacje, stwierdzenia o określonych faktach poddają się weryfikacji według kryterium prawda/fałsz, podczas gdy o ocenach i sądach wartościujących można jedynie powiedzieć, że są ścisłe, odpowiednie, właściwe, że mieszczą się - lub nie - w granicach rzeczowej i konstruktywnej krytyki. W obrębie utworów wyrażających oceny, czyli sądy wartościujące, istotne znaczenie mogą odgrywać takie czynniki, jak forma utworu i miejsce jego publikacji.

Skoro skarżąca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania motywowała potrzebą rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, to nie mogła w ramach tej przyczyny zmierzać w istocie do podważenia sposobu zaaplikowania przez Sąd Apelacyjny zaaprobowanego przezeń stanowiska co do środków wyrazu charakterystycznych dla reportażu interwencyjnego, twierdząc w szczególności, że szerokim zakresem swobody wypowiedzi dziennikarskiej cechują się wyłącznie takie jej formy wypowiedzi jak satyra i felieton. Kontrola kasacyjna jest możliwa, o czym była mowa uprzednio, jedynie w razie zaistnienia szczególnych, limitowanych przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Kwestionowanie sposobu zastosowania prawa, jako oczywiście wadliwego w uwarunkowaniach danej sprawy, powinno natomiast ewentualnie wspierać tezę o oczywistej zasadności skargi, czyli przyczynę przyjęcia skargi unormowaną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Uzupełniając wypada wskazać, że sformułowany przez skarżącą problem prawny nie może zostać uznany za związany z zarzutami skargi kasacyjnej. Wprawdzie skarżąca zawarła wśród podstaw kasacyjnych art. 24 k.c., jednakże nie sprecyzowała, który z pięciu przepisów składających się tę jednostkę redakcyjną Kodeksu cywilnego doznał naruszenia. Prawidłowo sformułowana podstawa kasacyjna musi natomiast odwoływać się do konkretnego przepisu prawa (wyrok Sądu Najwyższego z 14 października 2016 r., I CSK 631/15).

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka przywołała oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Oparcie wniosku na tej przyczynie wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd II instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się oczywista zasadność skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Oczywista wadliwość kwestionowanego orzeczenia musi występować w ramach podstaw skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2001 r., III CKN 557/01).

Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd II instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Jednocześnie jednak, aby skarga mogła być uznana za oczywiście zasadną, musi zawierać takie zarzuty (lub zarzut), które zapewnią skuteczność skargi kasacyjnej. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Zdaniem skarżącej oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z całokształtu okoliczności sprawy, w szczególności luk w dowodzeniu Sądu II instancji, przy jednoczesnym pominięciu, że powódkę nazwano oszustką, a ponadto nie miała ona możliwości odniesienia się do stawianych jej zarzutów. Takie stwierdzenie, odwołujące się do ogólnie ujętego całokształtu okoliczności sprawy i rzekomych (gdyż Sąd Apelacyjny nie prowadził własnego postępowania dowodowego) luk w dowodzeniu na etapie postępowania apelacyjnego, nie może stanowić o oczywistej zasadności skargi. Sąd Apelacyjny wnikliwie rozważył ustalone w sprawie okoliczności, w tym kierowanie pod adresem powódki obraźliwych określeń. Zgodnie natomiast z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Już z tego powodu należy uznać, że w sprawie nie zachodzi przyczyna kasacyjna

określona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Zasadność, a tym bardziej oczywista zasadność skargi kasacyjnej jest bowiem pochodną skuteczności zgłoszonych zarzutów, a zarzut odnoszący się do ustaleń faktycznych lub oceny dowodów, jako niedopuszczalny, nie może być skuteczny, tzn. nie może wpłynąć na uwzględnienie skargi kasacyjnej.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że analiza skargi kasacyjnej nie świadczy o wystąpieniu przyczyn określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 8 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265), uwzględniając okoliczność, że suma roszczeń majątkowych dochodzonych od pozwanej T. [...] S.A., która jako jedyna złożyła odpowiedź na skargę kasacyjną i wniosła o zasądzenie kosztów, mieściła się w przedziale wskazanym w § 2 pkt 6 wskazanego wyżej rozporządzenia.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

as]

jw